

Nieuw bomenbeleidsplan splijt Boxtel in twee kampen

Scheidend wethouder draagt hoofdpijndossier over aan nieuw college

Als Stad + Groen de Boxtelse wethouder Herman van Wanrooij opzoekt, heeft hij nog drie weken te gaan tot zijn pensioen. Als de wethouder ooit al met meel in de mond moest spreken, liggen die dagen nu achter hem. Hij heeft zijn belangrijkste dossiers afgewerkt en vindt het op zijn 67e tijd om te stoppen. Wat rest draagt hij graag over aan zijn opvolger. Daar zit ook een hoofdpijndossier bij: het nieuw op te stellen bomenbeleidsplan. 'Als je er samen niet uitkomt, kun je het maar beter overdragen aan een nieuw college.'

Auteur: Paul van der Sneppen

Het huidige bomenbeleidsplan is ooit geschreven voor de periode 2014-2016 en is inmiddels dringend aan herziening toe. Het is een streng beleid, vooral bedoeld om bomen in bescherming te nemen tegen al te lichtzinnige kap. 'Op zich niets mis mee', vindt Van Wanrooij. 'Maar Boxtel telt véél bomen binnen haar bebouwde kom en dus hebben we ook veel met overlast te maken. In het huidige bomenbeleid is overlast echter nooit een reden om bomen te kappen. Dat uitgangspunt schuurt soms met de alledaagse realiteit. Er gaan daarom stemmen op om het kapbeleid te versoepelen.'

Bomenbrigade

Maar alle pogingen die sinds 2017 daartoe zijn genomen, liepen tot op heden spaak. Boxtel heeft namelijk ook een harde kern van activistische bomenbeschermers, De Bomenbrigade, die duidelijk haar invloed laat gelden. De activisten willen alle gezonde bomen koste wat kost behoeden voor kap. Ze bekritisieren de gemeente fel omdat die, volgens hen, haar eigen bomenbeleidsplan niet naleeft. Van Wanrooij:

'Strikt genomen hebben ze daar wel een punt. We stellen in het beleid dat we niet kappen, maar we hebben ook een woningbouwopgave en daarvoor moeten soms ook bomen wijken. In een boomrijke gemeente als Boxtel ontkomen we daar niet aan.'

Dat de geesten in Boxtel verdeeld zijn als het om bomenbeleid gaat, blijkt onder meer wanneer de gemeente het onderwerp aan de orde stelt in twee zogenaamde *bomencafés*. Daar nemen de voorstanders van liberalisering van het bomenbeleid de kans waar om hun grieven kenbaar te maken. 'We hebben tijdens de bijeenkomsten met inwoners meerdere tafels neergezet waar verschillende thema's rondom het bomenbeleid konden worden besproken. Eén tafel ging over overlast. Die werd meteen bij opening van de inspraakronde bestormd. Deelnemers deden daar, niet zelden op hoge toon, hun beklag over de bomenoverlast die ze ervaren en keerden daarna huiswaarts. De overige tafels bleven nagenoeg leeg.'

11 min. leestijd

OP DE FIETS

Bijenvolken dragen bij aan biodiversiteit in natuurgebied De Dommelbimd.

De rivier De Dommel loopt dwars door de gemeente Boxtel.

‘Tegen een goed idee zeggen we nooit nee’

Wandelpad

Het eerste afstappunt op onze fietstocht is bij natuurgebied De Dommelbimd. Maar voor we daar aanlanden, fietsen we langs *natuur- en kunstbelevingspad* De Konijnshoolsedreef, een gebied dat door een nieuw aangelegd wandelpad wordt doorkruist.

Van Wanrooij wil hier ook even stoppen om te laten zien dat niet alle Boxtelaren de natuur- en kunstbeleving evenzeer op waarde kunnen schatten. ‘Pijnlijk om te zien hoe deze voorziening geplaagd wordt door vandalisme’, zegt de wethouder. De gemeente heeft een afvalbak weggehaald omdat die mikpunt was van vernielzucht. Grazende schapen zijn hier weggehaald omdat wandelaars hun honden niet aan de lijn hielden en recentelijk hebben onverlaten hout gestolen door een stuk van een publieke voorziening te ontmantelen.

Stadse fratsen

Het laat volgens de wethouder zien hoe Boxtel allang niet meer het Brabantse dorp van weleer

is waar sociale controle de gemeenschap vrijwaarde van vernielzucht. ‘Boxtel heeft ook zo zijn *stadse fratsen*. We zijn een gemeente met ruim 30.000 inwoners en een serieuze maakindustrie. Het dorpse is er wel een beetje af, maar dat is geen excuus voor de vernielzucht die we hier zien. Dit stemt natuurlijk heel droevig.’

Het aanliggende natuurgebied De Dommelbimd bewijst echter dat de Noord-Brabantse gemeente ook een grote groep actieve natuurliefhebbers in huis heeft. De aanleg van het natuurgebied is namelijk in eerste aanleg een burgerinitiatief. Het Brabants Landschap, Waterschap De Dommel en de gemeente ondersteunen het project weliswaar waar mogelijk, maar het beheer van de 6,5 hectare natuur in Boxtel komt nog helemaal voor rekening van een speciaal daarvoor opgerichte stichting van natuurlievende burgers en hun sponsors.

Natuuroase

De Dommelbimd is eigenlijk een natuuroase in overwegend bebouwd gebied. Oorspronkelijk

was het agrarisch grasland. Zo’n vijf jaar geleden kwam het op de markt. Een groep natuurlievende Boxtelaren heeft het op zich genomen om het gebied te kopen en in te richten voor natuur.

‘Er moest snel gehandeld worden want er waren kapers op de kust die het terrein ook in handen wilden krijgen’, memoreert de wethouder. ‘De initiatiefnemers hadden echter geen geld in kas. Wij als gemeente droegen het project een warm hart toe, maar we konden niet snel genoeg schakelen om te helpen bij de aankoop. Een uitgave als deze moet immers altijd eerst langs de gemeenteraad. Ze zijn daarop zelf op zoek gegaan naar financiers. Uiteindelijk hebben ze bij Het Brabants Landschap een lening van drie ton weten los te peuteren en zo is het gelukt om dit gebied in bezit te krijgen en zijn huidige natuurbestemming te geven. De lening is later uit de opbrengst van crowdfunding terugbetaald.’

Natuurlandschap

Zo is in de afgelopen jaren een mooi natuurlandschap ontwikkeld met onder meer een laarzenpad, begrazing, een bijenhouderij en een ooievaarsnest. Door systematische verschraling van de grond krijgen meer inheemse planten kans in het natuurgebied. Onlangs is het terrein bovendien uitgebreid met een hectare natte grond die de Stichting Dommelbimd heeft kunnen kopen van het waterschap. Met de aankoop wordt een stuk natuur aan het gebied toegevoegd met oude knotwilgen, een elzensingel en een paddenpoel. Het heeft bovendien de potentie om een bloemrijk stukje natuur te worden. Om het echter helemaal aan te sluiten op de 6,5 hectare Dommelbimd, moet in de toekomst nog een extra stuk land langs de Dommel aangekocht worden.

Herman van Wanrooij: 'Begrip voor klachten over bomenoverlast.'

Milieuactivisten van de Boxtelse Bomenbrigade in verzet tegen kap populieren

Even verderop, in het beekdal van rivier de Dommel en grenzend aan De Dommelbemd, ligt Park Stapelen bij Kasteel Stapelen. We bevinden ons nu aan de zuidzijde van Boxtel. Het kasteel, het bijbehorend kasteelplein en het kasteelpark zijn oorspronkelijk eigendom geweest van de Paters Assumptionisten.

Privétuin

Lang is het helemaal afgesloten geweest voor publiek, maar in 2008 hebben de paters het park opengesteld voor publiek. In 2018 komt het landgoed echter in handen van de Eindhovense projectontwikkelaar Xander van Mierlo. De vastgoedbaron betreft aanvankelijk het kasteel zelf, maar wil uiteindelijk appartementen gaan bouwen in het historische gebouw. 'Het park zou aanvankelijk een privétuin worden voor de bemiddelde kasteelbewoners. Dat zien wij niet zo zitten', vertelt Van Wanrooij daarover.

De nieuwe eigenaar staat gelukkig ook open voor het plan om het park open te houden voor publiek. 'We hebben de projectontwikkelaar over de streep getrokken door hem aan te bieden het park te huren of in onderhoud te nemen. Het is uiteindelijk huur geworden. De gemeente betaalt nu 60.000 euro per jaar aan huur om het park toegankelijk te houden.'

Wandelroutes

Door wandelroutes in het park te koppelen aan de bestaande wandelroutes, onder meer in De Blauwhoefseloep, wil de gemeente het hele zuidelijk buitengebied van Boxtel begaanbaar maken voor wandelaars. 'Daarmee wordt in totaal 21 hectare prachtig, aaneengesloten natuurgebied toegankelijk gemaakt voor het publiek.'

Helemaal geslaagd is dat plan nog niet. De gemeente heeft namelijk met nog een andere partij te maken. De huidige bewoners van het voormalige Missiehuis op het terrein hebben de *missing link* in handen en staan niet

Boxtel in cijfers

De Noord-Brabantse gemeente Boxtel telt circa 30.750 inwoners. Naast bossen, bermen, sloten en houtwallen hebben de Boxtelaren 58 hectare gemeentegroen binnen hun gemeentegrenzen met daarin circa 30.000 bomen. Voor het beheer van de openbare ruimte heeft de gemeente circa 1,1 miljoen euro (2020) tot haar beschikking. De gemeente Boxtel heeft formeel geen eigen groendienst in de buitendienst. Het wijkbeheer werkt volgens een wijkgerichte aanpak waarbij groen en civiel zijn geïntegreerd. Er is een voorzichtige trend naar meer groen-

toe dat wandelaars over hun terrein de aansluiting zoeken op de wandelroutes in de achtergelegen graslanden. Ze zijn bang voor overlast. 'Jammer, het is me nooit gelukt om die dialoog goed op gang te krijgen. In al het moois dat hier is gerealiseerd, vind ik dat wel een gemiste kans.'

Afscheid

In het park komen we ook weer even te spreken over bomenbeleid. Soms is het onvermijdelijk om van een beeldbepalende boom afscheid te nemen. In 2017 moest Boxtel zo afstand doen van een monumentale paardenkastanje in het centrum. 'Daar was veel ophef over, maar uiteindelijk was de boom niet meer te redden.'

Iets dergelijks zien we hier ook. Van Wanrooij wijst op de stam van wat ooit een statige rode beuk was. Een exemplaar even verderop laat zien hoe de dode boom er ooit uitgezien moet hebben. 'Dit is het resultaat van tondelzwam. Van binnen is deze stam pulp. Een prikstok zonk erin alsof de boom gemaakt was van kaas. Zo'n boom gaan we niet proberen te redden, daar zal zelfs de Bomenbrigade het over eens zijn. We hebben besloten om de kruin eruit te halen en de stam te laten staan. Zo kan het nog dienen als voer voor insecten en andere beestjes.'

beheer met eigen mensen uitvoeren. Met betrekking tot snoei- en aanplantactiviteiten wordt namelijk gaandeweg een grotere rol neergelegd bij Wijkbeheer. Reden daarvan is dat de eigen medewerkers meer kennis en kunde op het gebied van groenonderhoud kan worden bijgebracht. Er wordt dus minder extern ingehuurd. Daarnaast heeft Boxtel voor het reguliere bulkwerk in groenbeheer een samenwerkingsverband met WSD-Groep, een uitvoeringsorganisatie die in de driehoek Den Bosch, Tilburg en Eindhoven mensen met afstand tot de arbeidsmarkt bemiddelt naar passend werk.

Aangeharkt

Het hoort eigenlijk niet in een park, vindt de wethouder. 'Een park is geen wilde natuur en hoort eigenlijk aangeharkt te zijn. Je laat hier geen oud hout liggen. Niettemin vind ik dit een nette oplossing, zo'n staande stam die langzaam vergaat. Het misstaat hier niet.'

Onze volgende stop op de fietsroute is het Stationsplein van Boxtel. De herinrichting van het plein in 2017 is een hoogtepunt in de ambtsperiode van Van Wanrooij. In minder dan twee dagen tijd en met een budget van niet meer dan 40.000 euro heeft het plein een onwaarschijnlijke metamorfose ondergaan. De operatie mag met recht een sterk staaltje bestuurderskunst genoemd worden, waarin de wethouder en zijn ambtenaren geld en burgerzin wisten te mobiliseren om een huzarenstukje in publieke werken te leveren.

Meevaller

Eigenlijk was de herinrichting van het plein helemaal niet voorzien. Het plan werd geboren uit een onvoorziene financiële meevaller. 'Een van onze ambtenaren kwam naar me toe met de vraag wat te doen met een overschot van 40.000 euro uit een project met de NS voor het stationsgebied. In plaats van terugboeken naar

De aansluiting van de wandelroute door De Dommel op regionale wandelroutes wordt verhinderd door bewoners van het voormalig Missiehuis.

‘Het nieuwe bomenbeleidsplan is een hoofdpijn-dossier’

de algemene middelen van de gemeente, keken we hoe we het zouden kunnen inzetten om het plein veiliger en groener te maken.’

De ambitie van de wethouder was om het Stationsplein op de eerste plaats veiliger te maken voor voetgangers. ‘Auto’s jakkerden hier voorlangs. Daar moest flink de snelheid uit gehaald worden.’ Daarna moest het allemaal groener. ‘Het station van Boxtel is de toegang tot het fameuze oertijdmuseum De Groene Poort, één van de grote, groene merken waar Boxtel om bekendstaat. Wat bezoekers echter aantreffen als ze uit de trein stapten, was een stenige vlakte met een paar bomen. Bepaald geen visitekaartje voor onze groene gemeente.’

Zelf doen

Een serieuze herinrichting en vergroening van het plein zou echter twee tot tweeënhalf ton kosten, becijferden de rekenmeesters op het gemeentehuis. ‘Maar wat als we alles zelf doen?’, vroeg de wethouder zich af. ‘Om te beginnen zouden we niets weggooiden: alles moest hergebruikt worden. Ook zouden we alles zelf doen, van de tekeningen tot aan de werken en het groen planten.’ Het idee laat de wethouder niet los. De NS, buurtbewoners en Boxtelse onder-

nemers worden bij de plannenmakerij betrokken en al snel tekenen zich de contouren af van een haalbare operatie. ‘Ondernemers stonden in de rij om te helpen. Onbetaald, welteverstaan!’

Vrijwilligers

Meer dan twintig vrijwilligers, werknemers van de gemeente en vaklieden van lokale bedrijven melden zich. In twee dagen wordt de bocht voor het station, compleet met druppel in het wegdek, opnieuw ingericht, bomen en ander groen geplant en een zebepad aangelegd. ‘Het was écht een mooi spektakel, een race tegen de klok’, vertelt de wethouder. ‘Tegen het eind van de deadline op zaterdag was alles klaar voor het planten van het groen. Toen daar plots al die vrachtwagens kwamen voorrijden met al het materiaal van lokale kwekers, vond ik dat een ontroerend moment.’

Hondenuitlaatplaats

Van het Stationsplein gaat de fietstocht naar het Van der Voortpark, onder de rook van het verzorgingstehuis Liduina. Het park was verworpen tot een hondenuitlaatplaats. Afgelopen jaar is het helemaal opnieuw ingericht. Wie daar vooral veel plezier aan beleven, zijn de bewoners van het verzorgingstehuis. Die kijken uit op De Dommel, die tussen het park en de tuin van het tehuis door meandert. ‘Het uitzicht vanuit de wooneenheden in het gebouw en de tuin is ingrijpend verbeterd.’

Vergrijzing

Daar heeft ook lokale Boxtelaar Diny Stolvoort een bijdrage aan geleverd, benadrukt de wethouder. ‘Diny zet zich heel erg in voor de ouderen in onze gemeente. Ze doet dat niet alleen vanuit betrokkenheid, maar ook met veel kennis van zaken. Ze weet heel goed wat ouderen nodig hebben en ze breekt er voortdurend een lans voor om in de ruimtelijke ordening rekening te houden met vergrijzing.’

OP DE FIETS

‘Diny kan bovendien schooien als de beste’, weet Van Wanrooij. ‘Ze krijgt overal geld los voor haar projecten: bij Het Oranjefonds, Het Prins Bernhard Cultuurfonds en ook bij mij is ze veel over de vloer geweest. Als graag geziene gast, moet ik daarbij onderstrepen. Dit soort mensen en hun initiatieven koesteren we in Boxtel. We willen, indachtig ons motto ‘meewerkend Boxtel’, inwoners nadrukkelijk stimuleren om zelf projecten aan te dragen. Eigenlijk zeggen we tegen een goed idee nooit nee.’

Belevingstuin

Als we bij Liduina het terrein op fietsen, kijken we uit over één van de projecten uit de koker van Van Stolvoort. ‘Dit was een wat onbestemde plek. Diny maakte er een belevingstuin van voor ouderen.’ Op het terrein is een groentetuin, het zicht op De Dommel en over het Van der Voortpark is hersteld en er zijn wandelpaden die geschikt zijn voor rolstoelen en rollators. Voor dat laatste is de gemeente bijgesprongen. Niet primair met geld, maar vooral door creatief om te springen met beschikbare materialen. ‘Diny kwam geld tekort voor een goed wandelpad. We hebben haar geholpen door overtollig asfalt uit gemeentewerken beschikbaar te maken en te helpen bij de aanleg.’

We gaan op weg naar een ander fameus groen merk dat Boxtel op de kaart heeft gezet: De Kleine Aarde, de experimentele boerderij van ecopionier Sietz Leeftang (1933-2017). Als laboratorium voor ecopioniers speelt de boerderij al ruim tien jaar geen rol van betekenis meer. Maar de gemeente Boxtel is eigenaar van het land en weet eigenlijk niet goed wat het met de restanten van De Kleine Aarde aan moet.

Rouwlinten

Voor we bij de stadsboerderij aankomen, stuiten we echter op een actie van de Boxtelse Bomenbrigade die een handvol populieren heeft voorzien van pamfletten waarin geprotesteerd wordt tegen de geplande kap. ‘Dit is een bekend beeld in Boxtel’, licht Van Wanrooij toe. Niet zelden zijn de protesten zelfs nog een tik-keltje dramatischer, vertelt hij. ‘Soms doen ze ook rouwlinten om de bomen.’ Erg uitgesproken is de wethouder niet over de tweespalt in zijn gemeente over bomen. ‘Ik begrijp de Bomenbrigade heel goed. Deze bomen zijn weliswaar op. Er valt teveel hout uit en ze zijn aan het eind van hun levenscyclus. Maar wanneer we ze vervangen, krijg je natuurlijk nooit terug wat je nu hebt. Dat duurt decennia. Dat is een feit.’

Overlast

Daar staat tegenover dat Van Wanrooij ook heel goed begrijpt dat sommige Boxelaren klagen over de overlast van bomen, bijvoorbeeld wanneer ze onder oude eiken wonen. 'Als je nooit zon in je tuin hebt of er vallen in het najaar maandenlang grote eikels op het platte dak van je bungalow. Ik snap heel goed dat mensen daarvan balen.'

Bij De Kleine Aarde aangekomen, legt Van Wanrooij het dilemma uit waar de gemeente mee kampt. 'Met een begroting die altijd strak staat als een snaar is de verleiding groot om het terrein te verkopen. We zouden er een mooi nieuwbouwwijkje van kunnen maken. Dat voorziet in broodnodige woningen en spekt bovendien de gemeentekas.' Daartegenover staan de voorstanders van behoud. Die argumenteren dat De Kleine Aarde historisch van belang is en de naam bovendien een sterk merk is om bijvoorbeeld in te zetten voor milieueducatie.

Pioniersgeest

In 2010, toen de financiering vanuit de PostcodeLoterij werd gestaakt, ging stichting De Kleine Aarde definitief ter ziele. Tot aan 2016 lag het terrein van de boerderij grotendeels braak. Inmiddels wordt er alweer flink geboerd. Verschillende partijen hebben de afgelopen jaren de handen ineengeslagen om, met wisselend succes, de ecologische pioniersgeest op het terrein nieuw leven in te blazen. Een nieuwe vereniging probeert de broodnodige samenhang aan te brengen in de initiatieven die op het terrein worden ontplooid. Als we spontaan een rondleiding krijgen van Onno Niessen van Vereniging De Kleine Aarde Netwerk, moet Van Wanrooij toegeven dat er veel veranderd is sinds zijn laatste bezoek.

Herenboeren

In het licht van een eventuele doorstart ziet de scheidend wethouder wel voorzichtig kansen voor het plan om op het terrein zogenaamde 'herenboeren' aan het werk te zetten. Herenboeren werken in opdracht van de afnemers van hun producten. Deelnemers zijn mede-eigenaar van het land en betalen een vast bedrag aan de boer om daar producten te verbouwen. De boer weet zo dat hij afzet heeft voor zijn producten en heeft een gegarandeerd inkomen. De afnemers weten zich verzekerd van betaalbare en betrouwbare voedingsmiddelen waarvan ze de herkomst kennen. 'Als zo'n plan goed in het vat gegoten wordt, kan zo iets wel-

Groenvoorzieningen rondom Boxtels verzorgingstehuis Liduina zijn van hondenuitlaatplaats tot buurtpark verheven.

Het natuur- en kunstbelevingspad De Konijnshoofdreef wordt geplaagd door vandalisme.

licht de opmaat zijn voor een succesvolle doorstart van De Kleine Aarde.'

Hobbyisme

De scheidend wethouder laat daarmee zien dat hij tot in zijn laatste weken op het gemeentehuis trouw blijft aan het adagium: zeg nooit nee tegen een goed idee. Maar hij laat ook doorschemeren dat de rek er, na tien jaar zoeken en experimenteren, wel een beetje uit is. 'Je kunt niet eeuwig door blijven modderen. De Kleine Aarde moet haar weg uit het hobbyisme zien te vinden.'

Op 18 november zijn in Boxtel vervroegde verkiezingen gehouden voor de gemeenteraad. De definitieve uitslag is inmiddels bekend en de vorming van een nieuw college in volle gang. Dossiers als het nieuwe bomenbeleidsplan en de toekomst van De Kleine Aarde komen op het bord van het nieuw te vormen college dat naar verwachting begin 2021 aantreedt.

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!